

Kolinko V.O. Retrospective analysis of becoming operational review a measure of operational activities

The article tries to explore the establishment of a retrospective analysis of the operational review as a measure of operational activities. With *istorychnyh etapiv* of *deravnostavtorm* examines the genesis of the operational review based on historical stages, including:

Stage 1 - took place in VII-IX century and is characterized by the fact that the feudal state in Russia there was no specialized criminal investigation bodies or specialized agencies of law enforcement;

Stage 2 - associated with joining in 1654 Old Russian (Ukrainian) lands in Tsarist Russia with further legislative strengthening legislative provisions on criminal proceedings and investigation;

Stage 3 - begins in 1804, when police received a new development of the industry, including the creation of a special body to investigate criminal offenses - Ministry of Internal Affairs of the Russian Empire; during this period appears operational review;

Stage 4 - starting in 1907 approved instructions for internal organization and management agents, which granted the right of gendarmerie non-commissioned officers undercover, covert action, including "under the pretext of inspection";

5 stage - begins in 1924 and lasts until 1991, but *oertyvnyy* review exists only as an urgent investigative actions;

Stage 6 - starting in 1992 the Law of Ukraine "On operative-search activity", in which the concept of operational right view finds its reflection in law, but the analysis of regulations of the closed nature indicates that they have identified definite operational meaning investigative.

As a result of the study stated that the way to becoming operational review of ways to "persecution after" and "REDD" in the definition of search operations continued for several dozen centuries and is directly proportional to depend on the historical-political way state.

Key words: *operational review, genesis, retrospective analysis, search operations.*

УДК 343.352(477)

В.В. Кострицький

**КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗЛОЧИНИ,
ПЕРЕДБАЧЕНІ СТ. 157 КК УКРАЇНИ**

У статті автором проведений аналіз ст. 157 КК України та виявлено низку положень, які потребують удосконалення. Запропоновано уніфікувати підходи до криміналізації суспільно небезпечних діянь, які можуть мати місце під час виборів і референдуму. Вказано, що неповним є перелік способів перешкодження суб'єктам виборчого процесу та процесу референдуму. Акцентовано увагу на необхідності редакційних уточнень і узгодження окремих положень цієї норми з нормами законодавства про вибори та референдум.

Ключові слова: *вибори, референдум, кримінальна відповідальність, перешкодження здійсненню виборчого права, перешкодження учасникові референдуму, перешкодження діяльності суб'єкта виборчого процесу, перешкодження діяльності суб'єкта процесу референдуму, втручання в діяльність виборчої комісії, втручання в діяльність комісії з референдуму.*

Постановка проблеми. Стаття 5 Основного Закону визначає, що носієм суверенітету та єдиним джерелом влади в Україні є народ, який здійснює владу безпосередньо й через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Відповідно до цього стаття 38 Конституції України гарантує громадянам право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати й бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Згідно з положеннями ст.69 Конституції України народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії.

Отже, вибори та референдум є найважливішими формами безпосередньої демократії, які мають бути не тільки врегульовані законом, але й захищені ним.

Зазначимо, що протягом 25 років незалежності України виборче законодавство було надзвичайно динамічним, істотно змінюючись перед кожною новою виборчою кампанією. На відміну від цього, законодавство про референдум залишалось майже незмінним. Зокрема, Закон України «Про всеукраїнський та місцеві референдуми» від 3 липня 1991 року діяв аж до 28 листопада 2012 року, коли набрав чинності Закон України «Про всеукраїнський референдум» від 6 листопада 2012 року. При цьому жодного закону про місцеві референдуми з того часу взагалі не існує. Значних змін з 1991 року зазнало й кримінальне законодавство в частині кримінально-правової охорони виборчих прав громадян і прав учасників референдуму. З часу прийняття Кримінального кодексу України (далі – КК України) в 2001 році ст.157 була змінена чотири рази – Законами України № 3504-IV від 23.02.2006, № 270-VI від 15.04.2008, № 1616-VI від 21.08.2009, № 1703-VII від 14.10.2014. Це ставить на порядок денний питання щодо ефективності відповідних кримінально-правових норм у сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Необхідно відзначити, що питанням кримінально-правової охорони виборчих прав громадян присвятили свої наукові праці чимало сучасних учених, серед яких можна назвати (П.П. Андрушка, І.О. Зінченко, С.Я. Лихову, М.В. Мазура, Л.П. Медіну, М.І. Мельника, І.Є. Словську та ін.). Водночас, зважаючи на швидкоплинність законодавства з питань виборів і кримінально-правової охорони виборчих і референдумних прав людини та на постійні зміни в технологіях протиправного втручання у виборчий процес, (які можуть бути так само застосовані й у випадку проведення референдуму) ці питання завжди залишаються актуальними.

Формування цілей. Метою цієї статті є з'ясування особливостей кримінально-правової охорони прав суб'єктів виборчого процесу та процесу референдуму від протиправного втручання чи перешкоджання.

Виклад основного матеріалу. Відзначимо, що останні зміни до ст. 157 КК України було внесено Законом України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за порушення виборчих прав громадян» № 1703-VII від 14 жовтня 2014 року, який набрав чинності 23 жовтня 2014 року. Цим Законом, окрім посилення кримінальної відповідальності за відповідні злочини (про що можна здогадатися з його назви), було внесено низку істотних змін до диспозицій відповідних статей 157, 158, 158-1, 159-1, 160 КК України. У тому числі була, нарешті, вирішена колізія, що існувала між ст. 160 КК України, яка до цього передбачала кримінальну відповідальність за порушення законодавства про референдум, та ст.157-159 КК України, які встановлювали відповідальність за аналогічні посягання на права як виборців, так і учасників референдуму.

Цікавим є підхід законодавця, який не просто виключив з тексту КК України ст. 160 КК України, а виклав її в новій редакції, передбачивши в ній новий склад злочину, який раніше частково охоплювався ст.157 КК України [1].

Відповідних змін зазнала і ст.157 КК України, з тексту якою виключено слово "підкупом", що означає виключення з диспозиції статті однієї з форм злочину - перешкоджання вільному здійсненню громадянином свого виборчого права або права брати участь у референдумі, перешкоджання діяльності іншого суб'єкта виборчого процесу, ініціативної групи референдуму, комісії з референдуму, члена виборчої комісії, члена ініціативної групи референдуму, члена комісії з референдуму або офіційного спостерігача при виконанні ними своїх повноважень, поєднані з підкупом.

Отже, на сьогодні ч.1 ст.157 КК України визнає злочином:

- 1) перешкоджання вільному здійсненню громадянином свого виборчого права або права брати участь у референдумі, поєднане з обманом або примушуванням;
- 2) перешкоджання діяльності іншого суб'єкта виборчого процесу, ініціативної групи референдуму, комісії з референдуму, члена виборчої комісії, члена ініціативної групи референдуму, члена комісії з референдуму або офіційного спостерігача при виконанні ними своїх повноважень, поєднане з обманом або примушуванням;
- 3) ухилення члена виборчої комісії у роботі комісії без поважних причин.

Згідно з частиною 2 цієї статті кримінальна відповідальність настає за ті самі діяння, поєднані із застосуванням насильства, знищенням чи пош-

кодження майна, погрозою застосування насильства або знищення чи пошкодження майна.

Частина 3 ст.157 КК України криміналізує діяння, передбачені частинами першою або другою цієї статті, учинені за попередньою змовою групою осіб або членом виборчої комісії чи іншою службовою особою з використанням свого службового становища.

Окремий склад злочину міститься в ч. 4 ст. 157 КК України, яка передбачає відповідальність за втручання службової особи з використанням службового становища у здійснення виборчою комісією чи комісією з референдуму їх повноважень, установлених законом, учинене шляхом незаконної вимоги чи вказівки з метою вплинути на рішення виборчої комісії чи комісії з референдуму.

Характеризуючи об'єкт злочинів, передбачених ст. 157 КК України, правознавці, як правило, виходять з тієї теоретичної концепції об'єкта злочину, прихильниками якої вони є: об'єкт злочину – це суспільні відносини чи правовідносини, або об'єкт злочину – це правові цінності, суспільні блага, права і свободи людини тощо. Так, наприклад, І.Є. Словська називає об'єктом злочинів, передбачених у ст.157 КК України, «виборчі і референдні правовідносини, а яких громадяни реалізують своє право вільно обирати і бути обраним до представницьких інституцій або на виборну посаду, схвалювати державно значимі (локального характеру) акти» [2, с. 236]. Аналогічну позицію раніше висловила С.Я. Лихова, на думку якої видовим об'єктом даних злочинів є «виборчі правовідносини» [3, с. 326]. Натомість В.П. Тихий і М.І.Мельник визначають основним безпосереднім об'єктом цих злочинів «виборче або референдне право» (очевидно, мається на увазі суб'єктивне юридичне право) [4]. Утім, оскільки в межах цієї статті обговорення тих чи інших теоретичних підходів до визначення об'єкта злочину не ставилося за мету, вважаємо за можливе погодитися з М.В. Мазуром, який зазначає, що безпосереднім об'єктом є не тільки виборчі права та права ініціювати та брати участь у референдумі, але й установлений чинним законодавством порядок їх здійснення, який передбачає безперешкодну діяльність учасників виборчого процесу та процесу референдуму [5, с. 38]. Цей висновок є найбільш правильним і певною мірою очевидним, передусім, з огляду на зміст цієї норми.

Додатковим і факультативним об'єктом злочинів, передбачених ст. 157 КК України, можуть бути життя та здоров'я людини, власність, визначений законом порядок діяльності державних органів тощо.

Як перешкодження вільному здійсненню громадянином свого виборчого права або права брати участь у референдумі, так і перешкодження діяльності іншого суб'єкта виборчого процесу, ініціативної групи референдуму, комісії з референдуму, члена виборчої комісії, члена ініціатив-

ної групи референдуму, члена комісії з референдуму або офіційного спостерігача при виконанні ними своїх повноважень, є кримінально караним, згідно з цією нормою, виключно, якщо воно поєднане з обманом, примушуванням (ч.1), застосуванням насильства, знищенням чи пошкодженням майна, погрозою застосування насильства або знищення чи пошкодження майна (ч.2).

Зазначимо, що так було не завжди. Зокрема перша редакція ст. 157 КК України 2001 року визначала, що злочином є перешкоджання насильством, обманом, погрозами, підкупом або іншим чином вільному здійсненню громадянином права обирати й бути обраним Президентом України, народним депутатом України, депутатом Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатом місцевої ради або сільським, селищним, міським головою, вести передвиборну агітацію. Як бачимо, після низки змін і доповнень, яких зазнала ця стаття за останні 15 років, перелік способів перешкоджання став вичерпним, але перелік суб'єктів, перешкоджання яким утворює склад злочину, значно розширився, охопивши також інших суб'єктів виборчого процесу та процесу референдуму. Також з норми зникла окрема вказівка на перешкоджання «вести передвиборну агітацію», проте вважаємо, що це діяння цілком охоплюється більш загальним формулюванням «перешкоджання вільному здійсненню громадянином свого виборчого права», оскільки поняття виборче право в широкому розумінні означає як право обирати, так і право бути обраним (а отже, і вести передвиборну агітацію).

Можна в цілому вважати позитивним рішення законодавця щодо виключення з тексту ст.157 КК України слів «іншим чином», оскільки це зробило норму формально визначеною та більш конкретною, що узгоджується з техніко-юридичними вимогами до якості кримінального закону, який не повинен тлумачитися поширювально. Водночас це може призвести до того, що певні суспільно небезпечні діяння можуть залишитися поза кримінально-правовою охороною.

Наприклад, чи утворює склад злочину блокування приміщення виборчої комісії чи комісії з референдуму або вчинення інших діянь, які фактично роблять неможливим своєчасне проведення засідання виборчої комісії або комісії з референдуму, але не поєднане з обманом, примушуванням, погрозами, застосуванням насильства чи пошкодженням майна? Якщо не допускати поширювального тлумачення поняття «примушування», то відповідь на це питання буде негативною. Але з огляду на те, що виборчим законодавством і законодавством про референдум передбачено низку випадків, коли відповідна комісія повинна прийняти певні рішення або вчинити певні дії в чітко визначений законом строк, блокування роботи комісії в будь-який спосіб (блокування, відключення елект-

роенергії, створення світло-шумових перешкод тощо) може стати причиною зриву нормального ходу виборчого процесу чи процесу референдуму, а тому є вочевидь суспільно-небезпечним.

На жаль, виборчі кампанії в Україні досі поєднані та проводяться з великою кількістю порушень виборчого законодавства (про процес референдуму цього не можна сказати лише тому, що останні кілька років вони взагалі не проводяться), тому це вимагає ретельного аналізу звітів спостерігачів, повідомлень ЗМІ, юридичної практики для виявлення діянь, які мають охоплюватися диспозицією ст.157 КК України. Передусім законодавець повинен оперативної й бажано завчасно реагувати на можливі прояви протиправної поведінки осіб, які мають на меті створення перешкод для реалізації громадянами своїх виборчих чи референдумних прав чи правомірній діяльності інших суб'єктів виборчого процесу чи процесу референдуму.

Окремого обговорення потребує визначення кола осіб, перешкоджання яким утворює склад злочину відповідно до положень ст.157 КК України. Так, у ч.1 ст.157 КК України вживаються такі поняття: «інший суб'єкт виборчого процесу», «ініціативна група референдуму», «комісія з референдуму», «член виборчої комісії», «член ініціативної групи референдуму», «член комісії з референдуму», «офіційний спостерігач».

При цьому відповідно до ст.12 Закону України «Про вибори Президента України» суб'єктами виборчого процесу є: 1) виборець; 2) виборча комісія, утворена відповідно до цього Закону та Закону України "Про Центральну виборчу комісію"; 3) кандидат на пост Президента України, зареєстрований у порядку, установленому цим Законом; 4) партія, яка висунула кандидата на пост Президента України; 5) офіційний спостерігач від партії – суб'єкта виборчого процесу, від кандидата на пост Президента України, від громадської організації, який зареєстрований у порядку, установленому цим Законом.

Згідно з положеннями ст. 12 Закону України «Про вибори народних депутатів України» суб'єктами виборчого процесу є: 1) виборець; 2) Центральна виборча комісія, а також інша виборча комісія, утворена відповідно до цього Закону; 3) партія, що висунула кандидата в депутати; 4) кандидат у депутати, зареєстрований у порядку, установленому цим Законом; 5) офіційний спостерігач від партії, яка висунула кандидатів у депутати в загальнодержавному окрузі, від кандидата в депутати в одномандатному окрузі, від громадської організації, який зареєстрований у порядку, установленому цим Законом.

Схожі норми містяться також у ст. 12 Закону України «Про місцеві вибори», яка визначає, що суб'єктами виборчого процесу на відповідних місцевих виборах є: 1) виборець; 2) Центральна виборча комісія; 3) виборчі комісії, сформовані (утворені) відповідно до цього Закону або інших зако-

нів України, які уповноважені забезпечувати організацію та проведення відповідних місцевих виборів; 4) кандидати в депутати, кандидати на посади сільського, селищного, міського голови, старости; 5) місцева організація партії, яка висунула кандидата (кандидатів) для участі у відповідних місцевих виборах; 6) офіційний спостерігач від кандидата, від місцевої організації партії – суб'єкта відповідного виборчого процесу, від громадської організації, зареєстрований у порядку, установленому цим Законом.

Зазначимо, що за всіма видами виборів можуть також спостерігати офіційні спостерігачі іноземних держав і міжнародних організацій, які не є суб'єктами відповідного виборчого процесу (ст.68 Закону України «Про вибори Президента України», ст.77 Закону України «Про вибори народних депутатів України», ст.64 Закону України «Про місцеві вибори»).

Стаття 24 Закону України «Про всеукраїнський референдум» також визначає суб'єктів відповідного виду процесу всеукраїнського референдуму, до яких уключає: 1) громадян України (учасників всеукраїнського референдуму); 2) Президента України як суб'єкта призначення (проголошення) всеукраїнського референдуму; 3) Верховну Раду України як суб'єкта ініціювання та призначення всеукраїнського референдуму; 4) комісію з всеукраїнського референдуму, утворена відповідно до цього Закону або Закону України "Про Центральну виборчу комісію"; 5) ініціативну групу з проведення всеукраїнського референдуму, утворена відповідно до цього Закону; 6) офіційних спостерігачів від ініціативної групи з проведення всеукраїнського референдуму, зареєстровані відповідно до вимог цього Закону; 7) міжнародних спостерігачів, зареєстровані відповідно до вимог цього Закону.

Таким чином, на відміну від виборчого процесу до суб'єктів процесу референдуму чинне законодавство відносить і міжнародних спостерігачів.

Наведене вище указує на можливість спрощення конструкції ч.1 ст.157 КК України за рахунок використання більш загального поняття «суб'єкт процесу референдуму», замість кількох інших понять – «ініціативна група референдуму», «комісія з референдуму». Окремого обговорення з боку фахівців у галузі конституційного права потребує можливість віднесення членів виборчих комісій та комісій з референдуму, членів ініціативної групи референдуму, офіційних спостерігачів іноземних держав і міжнародних організацій до переліку суб'єктів виборчого процесу чи процесу референдуму. Зокрема це спростило б відповідні законодавчі конструкції, а з іншого боку попри певний специфічний правовий статус указаних осіб, вони наділені відповідними правами та обов'язками та беруть безпосередню участь у відповідному процесі.

Ухилення члена виборчої комісії в роботі комісії без поважних причин було криміналізовано Законом України «Про внесення змін до деяких за-

конодавчих актів України щодо виборів Президента України» № 1616-VI від 21 серпня 2009 року та стосується виключно виборчого процесу, тоді як ухилення члена комісії з референдуму злочином не є, що виглядає нелогічно. Крім того, необхідно зазначити, що Президентом України було накладено вето на цей Закон і серед пропозицій Президента зазначалося про недоцільність криміналізації таких діянь члена виборчої комісії з посиленням на те, що Законом України "Про вибори Президента України" передбачено дострокове припинення повноважень члена територіальної, дільничної виборчої комісії, зокрема, у зв'язку із систематичним невиконанням покладених на нього обов'язків, крім того, передбачене ч. 1 ст.157 КК України покарання не враховує ступінь суспільної небезпеки зазначеного діяння, а тому замість кримінальної доцільно запровадити адміністративну відповідальність і лише за ухилення члена виборчої комісії від участі в роботі виборчої комісії в день голосування, день повторного голосування, під час підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці, установлення підсумків голосування в межах територіального виборчого округу, установлення результатів голосування, повторного голосування, виборів [6]. Однак вето Президента України було подолане.

До недоліків законодавчої техніки слід віднести і те, що ч. 3 ст. 157 КК України відносить до кваліфікуючих ознак цього злочину його вчинення «членом виборчої комісії чи іншою службовою особою з використанням свого службового становища», але не згадує про члена комісії з референдуму. Це вимагає внесення відповідних змін до цієї норми.

Як уже було зазначено вище, окремий склад злочину передбачено ч. 4 ст. 157 КК України, відповідно до якої злочином є втручання службової особи з використанням службового становища у здійснення виборчою комісією чи комісією з референдуму їх повноважень, установлених законом, учинене шляхом незаконної вимоги чи вказівки з метою вплинути на рішення виборчої комісії чи комісії з референдуму. Особливістю цього складу злочину є те, що він становить спеціальний вид перевищення влади. Ураховуючи те, що після внесення змін до ст.365 КК України Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо імплементації до національного законодавства положень статті 19 Конвенції ООН проти корупції» № 746-VII від 21.02.2014 указана норма передбачає кримінальну відповідальність за перевищення влади або службових повноважень тільки працівником правоохоронного органу, необхідність існування складу злочину, передбаченого ч.4 ст.157 КК України не викликає сумнівів. При цьому відповідні дії не потребують додаткової кваліфікації ні за ст.164 КК України, ні за ст. 165 КК України (навіть у випадку їх учинення працівником правоохоронного органу), крім випадків наявності реальної сукупності злочинів.

Висновки. Здійснений аналіз положень ст. 157 КК України виявив, що, незважаючи на неодноразове їх корегування законодавцем, вони досі потребують удосконалення шляхом унесення як техніко-юридичних правок, так і змістових змін. Ураховуючи бланкетний характер ст. 157 КК України, відповідного корегування потребують і норми законодавства про вибори та референдум, необхідним є також прийняття закону про місцеві референдуми.

Використані джерела:

1. Кострицький В. В. Кримінальна відповідальність за підкуп виборця, учасника референдуму: аналіз законодавчих новел / В. В. Кострицький // Часопис цивільного і кримінального судочинства. – 2014. – №6 (21). – С. 95-103.
2. Словська І. Є. Кримінально-правова відповідальність за порушення виборчих і референдних прав громадян / І. Є. Словська [Електронний ресурс] // Юридичний науковий електронний журнал. – 2015. – №4. – С. 235-237. – Режим доступу: http://lsej.org.ua/4_2015/63.pdf.
3. Лихова С.Я. Злочини у сфері реалізації громадянських, політичних та соціальних прав і свобод людини і громадянина (розділ V Особливої частини України): Монографія. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2006. – 573 с.
4. Тихий В. П. Кримінальна відповідальність за перешкодження здійсненню виборчого або референдного права / В. П. Тихий, М. І. Мельник [Електронний ресурс] // Верховний Суд України. Офіційний сайт. – Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/21D3C97D68602A76C2257B7B004CF71F](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/21D3C97D68602A76C2257B7B004CF71F).
5. Мазур М.В. Кримінальна відповідальність за порушення виборчих і референдумних прав громадян : монографія / М. В. Мазур ; Луганська правова фундація. – Луганськ: Елтон-2, 2012. – 218 с.
6. Пропозиції Президента України Віктора Ющенка до Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виборів Президента України" від 18 серпня 2009 р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. Офіційний веб-портал. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=35693.

Кострицкий В.В. Уголовная ответственность за преступления, предусмотренные ст.157 УК Украины

В статье автором проведен анализ ст. 157 УК Украины и выявлен ряд положений, которые требуют усовершенствования. Предложено унифицировать подходы по криминализации общественно опасных деяний, которые могут совершаться во время выборов и референдума. Указано на неполноту перечня способов воспрепятствования субъектам избирательного процесса и процесса референдума. Акцентируется внимание на необходимости редакционных уточнений и согласования отдельных положений этой нормы с нормами законодательства о выборах и референдуме.

Ключевые слова: *выборы, референдум, уголовная ответственность, препятствование осуществлению избирательного права, препятствование участнику референдума,*

препятствование деятельности субъекта избирательного процесса, воспрепятствование деятельности субъекта процесса референдума, вмешательство в деятельность избирательной комиссии, вмешательство в деятельность комиссии по референдуму.

Kostrickij V. Criminal liability for offences under article 157 of the criminal code of Ukraine

The aim of this article is to clarify the peculiarities of criminal-law protection of the rights of subjects of election process and referendum process from unlawful interference or obstruction. The relevance of the topic due to the fact that the legislation on elections and referendums is constantly changing, besides there are always new ways to illegally influence the election process, including by preventing its subjects. The analysis of article 157 of the criminal code of Ukraine revealed a number of provisions that need improvement. So, it is advisable to unify the approaches to the criminalization of socially dangerous acts that may take place during the elections and referendum. For example, part 1 of article 157 of the criminal code of Ukraine kriminalisiert evasion of a member of the electoral Commission in the Commission without good reason, but does not provide for criminal liability for similar offences of a member of the referendum Commission. Is incomplete list of ways of preventing the subjects of election process and referendum process. Certain provisions of this rule will require the drafting of specifications and coordination with norms of the legislation on elections and referendum.

Key words: elections, referendum, criminal responsibility, hindering the exercise of electoral rights, the obstruction of the referendum, obstruction of the activities of subject of electoral process, obstruction of the activities of the subject for the referendum process, interference with activities of election commissions, interference in the work of the Commission on the referendum.

УДК 347.963 (477)

А.В. Ланкін

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ФОРМ ЗАКІНЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ І РОЛЬ ПРОКУРОРА В ЇХ ЗАСТОСУВАННІ

У статті досліджено питання диференціації форм закінчення досудового розслідування й участі прокурора в їх застосуванні. Розглянуто проблеми діяльності прокурора на етапі закінчення досудового розслідування, визначено його загальну роль при прийнятті відповідних рішень. Розкрито співвідношення різних форм закінчення досудового розслідування з точки зору реалізації функцій прокуратури у кримінальному провадженні. Висвітлено організаційні та процесуальні аспекти розмежування різноманітних форм закінчення досудового розслідування. Сформульовано критерії, якими має керуватися прокурор при обранні певної форми закінчення досудового розслідування.

Ключові слова: прокурор, кримінальне провадження, форми закінчення досудового розслідування, закриття кримінального провадження, звільнення від кримінальної відповідальності.